

شهرسازی ایرانی

امیر حسین فلکیان

www.ketab.ir

شهرسازی ایرانی

امیر حسین فلکیان

☐ ناشر: بی‌زمان

☐ چاپ اول: ۱۳۹۱

☐ چاپ و صحافی: دهکده

☐ قطع: رقی

☐ تعداد صفحات: ۱۳۴ صفحه

☐ شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

☐ بها: ۹۰۰۰ تومان

☐ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۵-۲۶-۰

☐ تمام حقوق چاپ و نشر و دیگر صور بازنشر در هر محیطی، محفوظ و مخصوص انتشارات بی‌زمان است.

سرشناسه	:	فلکیان، امیرحسین، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	شهرسازی ایرانی/امیرحسین فلکیان.
مشخصات نشر	:	تهران: نشر بی‌زمان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۱۳۴ ص. ۲۷/۵×۱۴/۵ س.م.
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	:	شهرسازی - ایران - تاریخ
موضوع	:	شهرسازی - ایران
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ ف۸/۱۹الف/HT1۶۹
رده بندی دیویی	:	۳۰۷/۷۶۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۸۸۹۲۹۶

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۹	 سبک‌های شهرسازی در ایران
۱۲	 سبک شهرسازی پارسی
۱۴	 سبک شهرسازی پارتی
۱۷	 میان‌سبک شهرسازی پارسی - هلنی
۱۹	 ایرانیان، نخستین شهرنشینان جهان
۲۰	 شهرنشینی در عصر باستان
۳۱	 از شار تا شهر
۳۳	 مرحله شکل‌گیری و پیدایش پدیده شهر
	 مرحله پیدایش «نوشهرها» و تجربه سازماندهی شبکه شهری
۳۴	 در سازمان آموزش فنی فضایی کشور

مرحله پیدایش نو شهرها سوق الجیشی و تعمیم مفهوم شهر	
به منطقه‌ای بس فراتر از محدوده‌های کالبدی بلا فصل آن.....	۳۴
شار در دوران هخامنشی، بالندگی مفهوم (قرن ۷ تا ۷ ق.م).....	۳۶
دگرگونی مفهوم: بنیان‌گذاری شهر - دولت، شیوه پارسی - هلنی	
(قرن سوم ق.م).....	۴۰
شار پارتی در دولت اشکانی	
(قرن سوم ق.م تا قرن سوم میلادی).....	۴۲
وصف شهرهای ایران در قرن چهارم.....	۴۹
ساختار شهری فردوسی.....	۵۹
شهر ایرانی در متون کهن.....	۵۹
تاریخ سیستان.....	۶۶
خانه در شهر ایرانی.....	۶۹
هوشمندی.....	۷۰
ویژگی‌های معماری هوشمند.....	۷۰
تیین الگوی هوشمندی در خانه‌های ایرانی.....	۷۱
هوشمندی در واکنش به اقلیم.....	۷۲
هوشمندی در واکنش به تغییر نیازهای کاربران.....	۷۳
هوشمندی در واکنش به تحولات مسکن در بازه عمر بنا.....	۷۴
ضمیمه.....	۷۵
فقدان شهر در گیلان قدیم به مثابه فقدان کارگاه تمدن.....	۷۸
پرسش مقدر.....	۸۹
تاریخ قدیم و تاریخ جدید گیلان.....	۹۸
آذربایجان.....	۱۰۹
آسپادانا.....	۱۰۹

نام قدیمی چند شهر ایرانی ۱۰۹

همدان ۱۱۰

قصر همدان ۱۱۰

پرس پولیس ۱۱۰

خلیج فارس ۱۱۱

ری ۱۱۱

سیستان ۱۱۱

کرمان ۱۱۲

شکل گیری شهر ایرانی پس از سال ۱۳۰۰ ۱۱۳

طرحی از کالبد شهر ایرانی ۱۱۳

ویژگی های کالبد شهر ایرانی ۱۲۴

www.ketab.ir

بررسی تاریخچه شهرنشینی در دنیا نشان می‌دهد که ایران دارای قدمتی طولانی در تاریخ شهرنشینی جهان است. با وجود اینکه قبل از ساسانیان، شهرنشینی با تشکیل حکومت‌ها آغاز شد و در دوره سلوکیان، شهرهای خودفرمان و مستقل ظاهر شدند، با این حال بیشتر شهرهای دوره باستانی، در زمان ساسانیان به وجود آمده‌اند. طبق مطالعات «لکارت»، بسیاری از شهرهای بزرگ ایران یا در دوره ساسانیان بنا شده‌اند، مانند قزوین، نیشابور، اردبیل و تبریز یا اینکه در این دوران گسترش و رونق یافته‌اند که شهرهایی چون شیراز، کرمانشاه، یزد و کرمان را شامل می‌شود. پس از فتح ایران به وسیله مسلمانان، طرز تفکر و عقاید اسلامی در فرهنگ شهرنشینی و نحوه ارتباط روستا با شهر رسوخ کرد.

ایجاد مسجد به عنوان مهم ترین ساختمان شهر و شباهت های فرهنگی و اقتصادی شهر و روستا (با توجه به عقاید اسلامی)، دو خصیصه بارز شهرهای اسلامی است؛ به طور کلی، در دوران اسلامی، به دلیل وسعت نفوذ آن در مناطق مختلف و گسترش بارز مبادلات، شهرنشینی رونق فراوان یافت.

با تهاجم مغولان، شهرنشینی در ایران رو به زوال رفت و تنها در دوران غازان خان رونق نسبی به شهرها بازگشت. در دوران صفویه نیز شهرنشینی در ایران رونق یافت و اعتقادات مذهبی حکام، بر کالبد شهر نیز تأثیر گذاشت.

در دوران معاصر نیز به تبعیت از الگوهای شهرنشینی و شهرسازی غربی و به دنبال نفوذ اتومبیل به داخل شهرها، اقدامات عمرانی بسیاری در شهرها صورت گرفته است که عمده این اقدامات، درون را نبوده اند.

